

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

08.12.2025.

Nr. 1-12/19

SIA "Senioru nams" Sociālās aprūpes centra "Liepa"
direktorei L.Jefimovai
senioru.nams@inbox.lv

Informācijai:
Latvijas Republikas
Labklājības ministram R.Uzulniekam
lm@lm.gov.lv

Rīgas valstspilsētas pašvaldības
Labklājības departamenta
direktorei I.Kondrātei
dl@riga.lv

Ziņojums par cilvēktiesību nodrošināšanu SIA "Senioru nams" sociālās aprūpes centrā "Liepa"

Viena no tiesībsarga funkcijām ir veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību.¹ Tādēļ tiesībsargs jau vairākus gadus par vienu no prioritātēm savā darbībā ir izvirzījis personu ar īpašām vajadzībām tiesību aizsardzību ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās.

Tiesībsargs saskaņā ar Tiesībsarga likuma 11. pantā noteiktajām funkcijām un pildot 12. pantā noteiktos uzdevumus², ir tiesīgs pārbaudīt cilvēktiesību standartu ievērošanu visās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās Latvijā. Veicot vizītes, Tiesībsarga biroja darbinieku mērķis ir panākt vispārējo sadzīves apstākļu uzlabošanu institūcijās un sniegto sociālās aprūpes un

¹ Tiesībsarga likuma 11. panta 1. punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/133535-tiesibsarga-likums>

² Tiesībsargam ir šādas funkcijas: 1) veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību; 2) sekmēt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un jebkāda veida diskriminācijas novēršanu; 3) izvērtēt un veicināt labas pārvaldības principa ievērošanu valsts pārvaldē; 4) jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu, atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu; 5) sekmēt sabiedrības informētību un izpratni par cilvēktiesībām, par šo tiesību aizsardzības mehānismiem un par tiesībsarga darbu; 6) īstenot Konvencijas pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem Fakultatīvajā protokolā minētos valsts preventīvā mehānisma uzdevumus. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/133535-tiesibsarga-likums>

sociālās rehabilitācijas pakalpojumu atbilstību Latvijas Republikas normatīvajos aktos un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos noteiktajām prasībām, kā arī iemītnieku cilvēktiesību ievērošanu.

Vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbiniekiem ir tiesības:

- brīvi pārvietoties visā institūcijas teritorijā;
- apmeklēt visas telpas institūcijā;
- vienatnē satikties ar institūcijas iemītniekiem un viņus intervēt;
- pieprasīt un saņemt no institūcijas administrācijas jebkāda veida dokumentus, paskaidrojumus un cita veida informāciju, lai nepieļautu tajā esošo personu cilvēktiesību pārkāpumus un cilvēka cieņu pazemojošu attieksmi.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Tiesībsarga biroja darbinieki 2025. gada 11. septembrī bez iepriekšēja brīdinājuma apmeklēja SIA "Senioru nams" sociālās aprūpes centru "Liepa" (turpmāk tekstā – Centrs), Akāciju ielā 5, Rīgā.

Norādāms, ka iepriekšējās vizītes uz Centru notika 2017. gada 17. augustā, 2020. gada 16. jūnijā, 2023. gada 18. decembrī (šī vizīte notika sadarbībā ar Labklājības ministrijas ekspertiem) un 2025. gada 2. aprīlī, konstatējot vairākus cilvēktiesību standartiem un normatīvajiem aktiem neatbilstošus apstākļus. Pēc minētajām vizītēm Centra administrācijai bija nosūtīti trīs tiesībsarga ziņojumi ar aicinājumu nodrošināt sniegto rekomendāciju izpildi. Savukārt, par Tiesībsarga biroja darbinieku 2025. gada 2. aprīļa vizītē konstatētajiem apstākļiem bija sagatavota vēstule³ un organizēta starpinstitūciju sanāksme.

Nemot vērā minēto, Tiesībsarga biroja darbinieku 2025. gada 11. septembra vizītes mērķis bija ne tikai iepazīties ar cilvēktiesību nodrošināšanas aspektiem Centrā un noskaidrot jautājumus par klientu tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un vispārējiem sadzīves apstākļiem, bet arī pārbaudīt, vai Centra administrācija ir novērsusi 2025. gada 2. aprīļa vizītē konstatētos cilvēktiesību standartiem un normatīvajiem aktiem neatbilstošos apstākļus un ir uzlabojusi klientiem sniegtā pakalpojuma kvalitāti.

³ Tiesībsarga biroja 2025.gada 19.maija vēstule Nr.1-5/100 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu SIA "Senioru nams" SAC "Liepa""

Vizītes laikā Centrā sniegtie pakalpojumi bija vērtēti atbilstoši šī brīža spēkā esošajam Latvijas Republikas normatīvajam regulējumam⁴ un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos noteiktajām prasībām⁵.

Vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki tikās ar Centra direktori L.Jefimovu, izpilddirektoru M.Žuravļovu, komunikācijas speciālistu O.Kupču, kā arī intervēja atsevišķus klientus, lai noskaidrotu viņu viedokli par sniegtā ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma kvalitāti.

Vizītes laikā Centra direktorei L.Jefimovai un izpilddirektoram M.Žuravļovam tika sniegti ieteikumi un rekomendācijas ar mērķi pilnveidot konstatētos trūkumus, kas negatīvi ietekmē klientiem sniegtā pakalpojuma kvalitāti (klientu privātās dzīves neaizskaramību, klientu personīgās higiēnas savlaicīgu nodrošināšanu, ikdienas nodarbību, brīvā laika pavadīšanas iespēju nodrošināšanu, ikdienas pastaigu svaigā gaisā nodrošināšanu u.tml.).

Nemot vērā, ka vizīte notika 2025. gada 11. septembrī, uzskatāms, ka uz doto brīdi Centra administrācijai bija iespēja veikt uzlabojumus tā darbībā un, iespējams, ka daļai no rekomendācijām, uz kurām bija norādīts vizītes laikā un kuras ir norādītas zemāk, varētu būt izpildītas. Līdz ar to aicinu Centra administrāciju informēt Tiesībsarga biroju par līdz šim veiktajām darbībām, kas notikušas pēc Tiesībsarga biroja darbinieku vizītes.

Zemāk ir apkopotas Tiesībsarga biroja darbinieku vizītes laikā sniegtās mutiskās rekomendācijas un arī pamatojums to izpildes nepieciešamībai, lai ikvienam Centra klientam būtu nodrošināts tāds pakalpojuma klāsts, kas atbilst gan Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajiem principiem, gan arī starptautisko cilvēktiesību standartiem un prasībām.

⁴ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums, Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”, Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumi Nr. 431 “Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām”, Ministru kabineta 2019. gada 2. aprīļa noteikumi Nr. 138 “Noteikumi par sociālo pakalpojumu saņemšanu”

⁵ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija, ANO Organizācijas Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām, ANO Konvencijas par personām ar invaliditāti tiesībām, Eiropas Konvencija par spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanu, Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (CPT) 2020. gada 21. decembra Datu apkopojums “Personas, kurām atņemta brīvība sociālās aprūpes iestādēs”, Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (CPT) ziņojumi par vizītēm uz Eiropas Padomes dalībvalstīm (t. sk. Latvijas Republiku)

1. Vispārīga informācija par Centru

[1.1] Atbilstoši Labklājības ministrijas Sociālo pakalpojumu sniedzēja reģistrā norādītai informācijai Centrs ir reģistrēts kā ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija, līdz ar to Centra darba principus un darba organizāciju nosaka Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums, Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”, Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumi Nr. 431 “Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām” un arī Ministru kabineta 2019. gada 2. aprīļa noteikumi Nr. 138 “Noteikumi par sociālo pakalpojumu saņemšanu”.

[1.2] Saskaņā ar Centra administrācijas sniegto informāciju, vizītes dienā Centrā pakalpojumu saņēma 109 klienti un 3 klienti atradās stacionārā (kopā – 112 klienti). Norādāms, ka šo personu vidū bija arī 3 patvēruma meklētāji, kuri vizītes dienā saņēma īslaicīgas sociālās aprūpes pakalpojumus un par kuru saņemšanu Centram ir noslēgts līgums ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi.

Centrs ir izvietots trīs stāvu ēkā. Ēkas pieguļošā teritorija ir nožogota un labiekārtota pastaigām svaigā gaisā un brīvā laika pavadīšanas iespējām tām personām, kuras saņem ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus (ir ierīkota nojume un soliņi, ir vieta nodarbībām svaigā gaisā u.tml.).

Pozitīvi vērtējams, ka ēkā ir nodrošināta vides pieejamība – lifts un uzbrauktuve, kas nodrošina iespējas brīvi pārvietoties arī klientiem ar funkcionālajiem traucējumiem.

2. Vispārējie sadzīves apstākļi Centrā

[2.1] Centra ēkas pirmajā stāvā atrodas Centra administrācijas telpas, virtuve, ēdamzāle, sanitārās telpas. Centra otrajā stāvā atrodas slēgtā nodaļa (tā saucamā demenču nodaļa) un arī komercnodaļa, kā arī atpūtas telpas, sanitārās telpas, saimnieciskās telpas un aprūpētāju postenis. Savukārt, Centra trešajā stāvā pārsvarā ir izvietoti klienti ar funkcionālajiem traucējumiem un guļošanas personas.

Atkārtoti izvērtējot vispārējos sadzīves apstākļus Centrā, secināms, ka kopumā klientu istabas, koplietošanas telpas un arī sanitārās telpas ir vērtējamas kā daļēji atbilstošas sniegtajam pakalpojumam. Atsevišķas klientu istabas, koplietošanas telpas un arī sanitārās telpas (labierīcības, dušas un vannas telpas), kuras sen nav renovētas, vizuāli joprojām izskatās nolietotas un ar apdares bojājumu pazīmēm (nodrupusi krāsa, iedobumi grīdā). Dažos Centra gaitenīšos un

sanitārajās telpās (labierīcībās, dušas un vannas telpās) grīdas flīzes un grīdas segums ir nolietots, kas ne tikai apgrūtina pārvietošanos, bet arī apdraud klientu un darbinieku drošību. Tādējādi atsevišķās klientu istabās, sanitārajās telpās un arī koplietošanas telpās ir nepieciešams remonts, īpaši otrā stāva slēgtajā nodaļā.

Akcentējams, ka arī iepriekšējā tiesībsarga J.Jansona ziņojumā par vizīti uz Centru 2023. gada 18. decembrī, Centra administrācijai bija sniegta rekomendācija rast iespēju nodrošināt remontu tajās klientu istabās, koplietošanas un sanitārajās telpās, kuras sen nav renovētas un vizuāli izskatās nolietotojušās.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, secināms, ka šo tiesībsarga J.Jansona iepriekš sniegto rekomendāciju Centra administrācija joprojām nav ņēmusi vērā un atsevišķas telpas institūcijā joprojām izskatās nolietotojušās, kas ir vērtējams negatīvi. Tādējādi, atkārtoti aicinām Centra administrāciju rast iespēju nodrošināt remontu klientu istabās, koplietošanas un sanitārajās telpās, kuras sen nav renovētas.

Sanitārās telpas Centrā (2025. gada 11. septembris)

Sanitārās telpas Centrā (2025. gada 11. septembris)

[2.2] Atkārtoti apskatot vairāku klientu istabas Centrā, tika secināts, ka atsevišķas no tām ir iekārtotas mājīgā gaisotnē un ir individualizētas (TV, radio, personīgās mantas, u.tml.). Tajā pašā laikā guļošo klientu istabas joprojām ir bezpersoniskas un tajās atradās tikai gultas, naktsskapīši un skapis. Tādējādi atsevišķas istabas (īpaši - otrā stāva demenču nodaļā) neizskatās pēc istabām, kuras ilgstoši kalpotu par pastāvīgu mājvietu institūcijas klientiem. Ņemot vērā, ka Centrs saviem klientiem nodrošina pastāvīgu dzīvesvietu, nav pieļaujama situācija, ka tie klienti, kuri veselības stāvokļa vai citu iemeslu dēļ nav spējīgi iekārtot savas istabas personalizēti, mājīgi un vizuāli pievilcīgi, dzīvo telpās, kas līdzinās ārstniecības iestāžu vai kopmītnes telpām.

Norādāms, ka ikvienas institūcijas vadītāja kompetencē ir pieņemt lēmumus par iestādes darba attīstību vai optimizāciju un attiecīgām izmaiņām, lai sniegtu klientu vajadzībām atbilstošākus pakalpojumus. Tas ietver arī lēmumus par klientu istabu un atpūtas zonu noformēšanu, klientu nodrošināšanu ar individualizētu apģērbu, tiesībām glabāt personīgās mantas, kas nepārprotami palielina viņu drošības sajūtu un autonomiju.

Arī Eiropas Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai savās rekomendācijās dalībvalstīm⁶, tai skaitā, arī Latvijas ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās

⁶ Ziņojums Latvijas valdībai par Eiropas komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai vizīti Latvijā no 2016. gada 12. līdz 22. aprīlim, 55.lpp. Pieejams: <https://rm.coe.int/pdf/168072ce52>

rehabilitācijas institūcijām norādīja uz nepieciešamību sniegt klientiem atbalstu savu dzīvojamo istabu individualizēšanā.

Akcentējams, ka arī trijos iepriekšējos tiesībsarga J.Jansona ziņojumos par vizītēm uz Centru 2017. gada 17. augustā, 2020. gada 16. jūnijā un 2023. gada 18. decembrī, Centra administrācijai bija sniegta rekomendācija sniegt institūcijas klientiem nepieciešamo atbalstu, lai viņi individualizētu savas istabas un iekārtotu tās mājīgi.⁷

Pamatojoties uz iepriekš minēto, secināms, ka šo Tiesībsarga J.Jansona iepriekš sniegto rekomendāciju Centra administrācija joprojām nav ņēmusi vērā un atsevišķas institūcijā dzīvojošo klientu istabas (īpaši - demenču nodaļā) joprojām izskatās bezpersoniski un nav individualizētas, kas ir vērtējams negatīvi (piemēram, skat. fotogrāfiju 10. lpp.). Tādējādi, aicinām Centra administrāciju nodrošināt, lai visu klientu istabas būtu personalizētas un iekārtotas mājīgā gaisotnē.

[2.3] Tāpat vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki arī konstatēja, ka Centra otrajā stāvā (demenču nodaļā) bija jūtama izteikti nepatīkama smaka. Šāda situācija nepārprotami liecina par nepietiekamu telpu ventilāciju, kā arī norāda uz iespējamu nepietiekamu klientu aprūpi un higiēnas procesu nodrošināšanu.

Norādāms, ka arī iepriekšējā tiesībsarga J.Jansona ziņojumā par vizīti uz Centru 2023. gada 18. decembrī, Centra administrācijai bija sniegta rekomendācija, nodrošināt telpu savlaicīgu vēdināšanu vai arī risināt jautājumu par telpu ventilāciju.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, secināms, ka šo tiesībsarga J.Jansona iepriekš sniegto rekomendāciju Centra administrācija joprojām nav ņēmusi vērā un Centra otrajā stāvā slēgtajā nodaļā joprojām nav ticis risināts jautājums par atbilstošu telpu vēdināšanu un/vai ventilāciju.

[2.4] Akcentējams, ka arī šīs vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbinieki konstatēja, ka Centra otrajā stāvā esošajā slēgtajā nodaļā ilgāku laika periodu nebija veikti ikdienas uzkopšanas darbi. Grīdas segums nebija ilgstoši tīrīts klientu istabās, koplietošanas telpās un arī sanitārajās telpās (labierīcībās un dušas telpā). Atsevišķās klientu istabās zem gultām bija labi saskatāmi papīra

⁷ Tiesībsarga 2017. gada 18. septembra ziņojums Nr. 1-12/4 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu biedrības "Dzintarkrasta serviss" pansionātā "Liepa"", 2020. gada 10. jūlija ziņojums Nr. 1-12/12 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu biedrības "Dzintarkrasta serviss" SAC "Liepa"", 2024. gada 18. marta "Ziņojums par cilvēktiesību nodrošināšanu SIA "Senioru nams" sociālās aprūpes centrā "Liepa"".

gabaliņi un gruži, kas liecina par to, ka šajā nodaļā darbinieki savus darba pienākumus ikdienā veic nepilnā apjomā un nekvalitatīvi. Papildus, atsevišķās vietās uz grīdas, gan klientu istabās, gan arī koplietošanas telpās bija redzami prusaku slazdi (ar insektiem tajos).

Netīra grīda leejā klientu istabā Centrā (2025. gada 11. septembris)

Netīra un putekļaina grīda istabā zem klienta gultas, kā arī prusaku slazds (2025. gada 11. septembris)

Norādāms, ka arī iepriekšējā tiesībsarga J.Jansona ziņojumā par vizīti uz Centru 2023. gada 18. decembrī, Centra administrācijai bija sniegta rekomendācija nodrošināt regulāru telpu ikdienas uzkopšanu visās nodaļās.

Papildus, Tiesībsarga biroja vēstulē⁸ bija norādīts uz nepieciešamību steidzami risināt jautājumu par sanitāro un higiēnas normu ievērošanu attiecībā uz insektu klātbūtni Centra telpās.

Atkārtoti akcentējams, ka arī trijos iepriekšējos tiesībsarga J.Jansona ziņojumos par vizītēm uz Centru 2017. gada 17. augustā, 2020. gada 16. jūnijā un 2023. gada 18. decembrī, Centra administrācijai bija sniegta rekomendācija, izvērtēt līdz šim veikto dezinfekcijas pasākumu efektivitāti un pēc iespējas īsākā laika periodā nodrošināt atbilstošu higiēnas prasību ievērošanu attiecībā uz visiem klientiem.⁹

Esam spiesti norādīt, ka rekomendācijas attiecībā uz higiēnas prasību ievērošanu un dezinfekcijas pasākumu efektivitāti Tiesībsarga birojs Centram ir sniedzis kopš 2017. gada un joprojām nav gūta pārliecība, ka Centra administrācija ir atradusi veiksmīgu problēmu risinājuma veidus.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, secināms, ka šo Tiesībsarga J.Jansona iepriekš sniegto rekomendāciju Centra administrācija nav ņēmusi vērā un Centrā joprojām nav nodrošināta kārtība, cik bieži un kādā kvalitātē ir veicami ikdienas uzkopšanas darbi.

[2.4] Rekomendācijas:

1. **Centra administrācijai** rast iespēju nodrošināt remontu tajās klientu istabās, koplietošanas un sanitārajās telpās, kuras sen nav renovētas un vizuāli izskatās nolietotojās;
2. **Centra administrācijai** nodrošināt klientiem nepieciešamo atbalstu savu dzīvojamo istabu individualizēšanai, tādējādi iekārtotu tās mājīgā gaisotnē;
3. **Centra administrācijai** nodrošināt telpu savlaicīgu vēdināšanu un arī risināt jautājumu par telpu ventilāciju;
4. **Centra administrācijai** nodrošināt un uzraudzīt regulāru telpu ikdienas uzkopšanu visās nodaļās, novēršot situācijas, kad atsevišķās nodaļās gan koplietošanas telpas, gan arī klientu istabas ilgstoši nav tīrītas un dezinficētas. Lai nepieļautu līdzīgu situāciju rašanos, nepieciešams nodrošināt pastiprinātu kvalificēta sociālās aprūpes personāla uzraudzību pār jaunāko jeb palīgpersonālu;

⁸ Tiesībsarga 2025. gada 19. maija vēstule Nr. 1-5/100 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu SIA "Senioru nams" SAC "Liepa""

⁹ Tiesībsarga 2017. gada 18. septembra ziņojums Nr. 1-12/4 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu biedrības "Dzintarkrasta serviss" pansionātā "Liepa"", 2020. gada 10. jūlija ziņojums Nr. 1-12/12 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu biedrības "Dzintarkrasta serviss" SAC "Liepa"", 2024. gada 18. marta "Ziņojums par cilvēktiesību nodrošināšanu SIA "Senioru nams" sociālās aprūpes centrā "Liepa"".

5. **Centra administrācijai** organizēt darbu institūcijā tādā veidā, lai pēc iespējas ātrākā laikā atrisināt jautājumu par sanitāro un higiēnas normu ievērošanu attiecībā uz insektu klātbūtni Centra telpās un īpaši, visās Centra klientu istabās.

3. Klientu privātuma nodrošināšana Centrā

[3.1] Vizītes laikā ir konstatēts, ka Centra klienti ir izvietoti pārsvarā divvietīgās un trīsvietīgās istabās, kā arī daži klienti ir izvietoti arī atsevišķās vienvietīgās istabās. Pozitīvi vērtējams, ka Centra administrācija 2025. gadā ir uzsākusi darbus, lai klientiem nodrošinātu privātās dzīves neaizskaramību, jo šāda tiesībsarga J.Jansona rekomendācija bija sniegta vēl kopš 2017. gada. Tomēr arī šīs vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbinieki konstatēja, ka Centra darbiniekiem, veicot klientu ikdienas higiēnas aprūpi, to privātums joprojām nav nodrošināts pilnvērtīgi. Atsevišķās divvietīgās un trīsvietīgās istabās, kur ir izvietoti guļoši klienti, starp gultām ir ierīkoti samērā neliela izmēra aizkari, kas ir paredzēti privātuma nodrošināšanai istabās. Tomēr norādāms, ka ar šāda neliela izmēra aizkariem atbilstošu klientu privātumu nodrošināt nav iespējams, jo tā rezultātā visus personīgās higiēnas procesus (inkontinences līdzekļu maiņu un ķermeņa kopšanu u.tml.) ikdienā var novērot pārējie istabas kaimiņi.

Klientu istaba, kur ierīkotie aizkari nenodrošina privātumu (2025. gada 11. septembris)

Atsevišķu klientu istabās ir konstatēts, ka sēdpodi ir novietoti pie ieejas durvīm istabās bez jebkādiem norobežojošiem aizslietņiem. Attiecīgi, Centra klientiem sēdpods ir jāizmanto pie atvērtām istabas durvīm, turklāt citu istabas biedru klātbūtnē. Šādas situācijas ir ne tikai cilvēka

cieņu aizskarošas, bet arī no higiēnas viedokļa nav pieņemamas, īpaši, ja sēd pods pēc tam nekavējoties netiek iztīrīts.

No cilvēktiesību viedokļa raugoties, visās situācijās, kad Centra klientiem, kuri sava objektīvā veselības stāvokļa dēļ ir guļoši un īpaši aprūpējami, nav nodrošināta privātās dzīves neaizskaramība, var tikt vērtēta arī kā pazemojoša izturēšanās pret personām ar īpašām vajadzībām. Līdz ar to ļoti būtiski ir nodrošināt klientu privātās dzīves neaizskaramības principa ievērošanu saskaņā ar normatīvajā regulējumā un vispārējos cilvēktiesību standartos noteiktajām prasībām.

Eiropas Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai ir norādījusi, ka ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijām jānodrošina mājīga, individualizēta vide, kas sniedz zināmu privātumu. Katram klientam jābūt personiskai telpai, kurā glabāt savas personiskās mantas un arī iespējai apģērbties un noģērbties, mazgāties, iet dušā un vannoties apstākļos, kuros tiek respektēts viņu privātums. Turklāt, īpaša uzmanība jāpievērš vecāka gadagājuma klientu un/vai klientu ar funkcionālajiem traucējumiem īpašajām vajadzībām.¹⁰

Akcentējams, ka arī trijos iepriekšējos tiesībsarga J.Jansona ziņojumos par vizītēm uz Centru 2017. gada 17. augustā, 2020. gada 16. jūnijā un 2023. gada 18. decembrī, Centra administrācijai bija norādīts uz nepieciešamību nodrošināt klientu privātās dzīves neaizskaramības principa ievērošanu.¹¹

Pamatojoties uz iepriekš minēto, secināms, ka šo Tiesībsarga J.Jansona iepriekš sniegto rekomendāciju Centra administrācija ir ņēmusi vērā tikai daļēji un Centrā joprojām pilnvērtīgi nav nodrošināta klientu privātās dzīves neaizskaramība istabās, kur ir izvietoti vairāki guļoši klienti.

[3.2] Rekomendācija:

Centra administrācijai nodrošināt klientu privātās dzīves neaizskaramības principa ievērošanu saskaņā ar normatīvajā regulējumā un vispārējos cilvēktiesību standartos

¹⁰ Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (CPT) 2020. gada 21. decembra Datu apkopojums "Personas, kurām atņemta brīvība sociālās aprūpes iestādēs" 10. punkts. Pieejams: <https://www.vvc.gov.lv/lv/starptautiskie-tiesibu-akti/european-committee-prevention-torture-and-inhuman-or-degrading-treatment-or-punishment-cpt-factsheet-persons-deprived-their-liberty-social-care-establishments>

¹¹ Tiesībsarga 2017. gada 18. septembra ziņojums Nr. 1-12/4 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu biedrības "Dzintarkrasta serviss" pansionātā "Liepa"", 2020. gada 10. jūlija ziņojums Nr. 1-12/12 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu biedrības "Dzintarkrasta serviss" SAC "Liepa"", 2024. gada 18. marta "Ziņojums par cilvēktiesību nodrošināšanu SIA "Senioru nams" sociālās aprūpes centrā "Liepa"".

noteiktajām prasībām (konkrētajās situācijās uzskatāms, ka aizslietņi būtu efektīvākais risinājums privātuma nodrošināšanai).

4. Cieņpilnas attieksmes pret klientiem nodrošināšana Centrā

[4.1] Vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbinieki secināja, ka saskaņā ar ierakstiem Centra mazgāšanas grafikā 2025. gada septembrī (2. stāva nodaļas klientiem), klientu personīgās higiēnas pasākumi (mazgāšana) tiek nodrošināta vidēji trīs līdz četras reizes mēnesī, kas formāli atbilst Latvijas normatīvajos aktos noteiktajam minimumam¹², bet to nevar uzskatīt par personīgās higiēnas veikšanu atbilstoši katra klienta individuālajām vajadzībām. Arī attiecībā uz klientu gultas veļas maiņu Tiesībsarga biroja darbinieki secināja, ka tā pārsvarā notiek vienlaikus ar klientiem veiktajiem personīgās higiēnas pasākumiem (mazgāšanu), kas ir pretrunā ar Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteikto kārtību¹³ (ne retāk, kā vienu reizi septiņās dienās guļošām personām un ne retāk kā reizi 10 dienās pārejām personām).

Arī attiecībā uz Centra klientu roku un nagu kopšanu un klientu apģērba maiņu bija atrodami ieraksti, ka šie personīgās higiēnas pasākumi tiek nodrošināti vienlaikus ar klientu mazgāšanu, attiecīgi 3 līdz 4 reizes mēnesī.

Pamatojoties uz iepriekš minēto secināms, ka Centrā esošā prakse, kad klientiem piedāvā veikt personīgās higiēnas pasākumus vidēji trīs līdz četras reizes mēnesī nav uzskatāma par atbilstošu gan normatīvajos aktos noteiktajām prasībām un klientu individuālajām vajadzībām (piemēram, ja klients pastiprināti svīst vai arī ir vēdera darbības traucējumi), bet arī Latvijā esošajām klimatiskām izmaiņām (piemēram, karstā laikā), kad klientu personīgās higiēnas pasākumi jānodrošina ne tikai regulāri, bet katru dienu. Tādejādi, šāda situācija nevar tikt vērtēta kā klientu personīgās higiēnas veikšana atbilstoši katra klienta individuālajām vajadzībām un no cilvēktiesību viedokļa ir vērtējama kā necienīga izturēšanās pret Centra klientiem.

Akcentējams, ka arī Eiropas Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai ir norādījusi, ka ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijām

¹² Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumu Nr. 431 "Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām" 8.1. un 14.¹ punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/13628-higienas-prasibas-socialas-aprupes-institucijam>

¹³ Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumu Nr. 431 "Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām" 8.1. punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/13628-higienas-prasibas-socialas-aprupes-institucijam>

jānodrošina regulāra karstā ūdens padeve un klientiem jābūt iespējai nomazgāties dušā vismaz divas reizes nedēļā un biežāk, ja nepieciešams.¹⁴

Norādāms, ka iepriekšējā Tiesībsarga ziņojumā¹⁵ bija sniegta rekomendācija institūcijas klientiem nodrošināt personīgās higiēnas pasākumus ne tikai atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, bet arī ņemot vērā klientu individuālās vajadzības. Pamatojoties uz iepriekš minēto, secināms, ka šo Tiesībsarga J.Jansona iepriekš sniegto rekomendāciju Centra administrācija joprojām nav ņēmusi vērā un nodrošinājusi tās izpildi.

[4.2] Vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki izvēles kārtā iepazinās ar atsevišķu Centra klientu pozicionēšanas plāniem. Tika konstatēts, ka otrajā stāvā klientei istabā Nr. 26 bija jābūt pozicionētai uz muguras plkst. 10.00, par ko arī bija veikta atzīme pozicionēšanas plānā, bet Tiesībsarga biroja darbinieku vizītes laikā (aptuveni plkst. 11.00) kliente gulēja uz labajiem sāniem, kaut gan pēc plāna uz labajiem sāniem kliente bija jāpozicionē plkst. 12.00. Vēl viena kliente otrā stāva istabā Nr. 18 nav bijusi pozicionēta uz muguras plkst. 10.00, kā tas bija noteikts viņas pozicionēšanas plānā un arī ieraksts par veikto pozicionēšanu nav bijis atzīmēts. Arī trešā stāva istabā Nr. 76 guļošā klienta pozicionēšanas plānā nav bijusi veikta atzīme par pozicionēšanu plkst. 10.00, kaut gan klients gulēja saskaņā ar pozicionēšanas plānā noteikto.

Ņemot vērā, ka Centra darbinieki un Centra administrācija nevarēja paskaidrot radušos situāciju, Tiesībsarga biroja darbinieki nav guvuši dokumentālus pierādījumus, ka Centra darbinieki atbildīgi izturas pret klientiem paredzētās savlaicīgas aprūpes nodrošināšanu un korektu klientu lietās esošu dokumentu aizpildīšanu, bet Centra administrācija sekotu līdzi, lai darbinieki nodrošinātu klientiem viņu veselības stāvoklim atbilstošu pozicionēšanu.

Norādāms, ka arī iepriekšējā tiesībsarga J.Jansona ziņojuma par vizīti uz Centru 2020. gada 16. jūnijā, Centra administrācijai bija sniegta rekomendācija savlaicīgi nodrošināt pozicionēšanu un arī klientu dokumentu atbilstošu aizpildīšanu.

¹⁴ Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (CPT) 2020. gada 21. decembra Datu apkopojums "Personas, kurām atņemta brīvība sociālās aprūpes iestādēs" 14. punkts. Pieejams: <https://www.vvc.gov.lv/lv/starptautiskie-tiesibu-akti/european-committee-prevention-torture-and-inhuman-or-degrading-treatment-or-punishment-cpt-factsheet-persons-deprived-their-liberty-social-care-establishments>

¹⁵ 2024. gada 18. marta Tiesībsarga ziņojums Nr. 1-12/3 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu SIA "Senioru nams" sociālās aprūpes centrā "Liepa"

Pamatojoties uz iepriekš minēto, secināms, ka šo Tiesībsarga J.Jansona iepriekš sniegto rekomendāciju Centra administrācija nav ņēmusi vērā un Centrā joprojām nav nodrošināta kārtība, kādā veidā veicama klientu pozicionēšana un atbilstoši ieraksti par veikto pozicionēšanu.

[4.3] Vizītes laikā tika konstatēts, ka salīdzinot ar citām ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijām, kuras Tiesībsarga biroja darbinieki ir apmeklējuši, jaunu un nelietotu apģērbu īpatsvars Centrā bija samērā neliels un lielākā daļa klientu apģērbu un apavu izskatījās nolietoti un pat stipri nolietoti. Tika arī novērots, ka atsevišķi Centra klienti pārvietoja nepiemērotos apavos – “iešļūcenēs” vai gumijas/plastikas čībās, kuras nav atbilstošas arī viņu apavu izmēram.

Akcentējams, ka klientu pārvietošanās nepiemērota izmēra un neatbilstošos apavos rada ne tikai palielinātu kritienu vai traumu, bet arī kāju/pēdu deformācijas risku. Tādējādi secināms, ka daļai Centra klientu netiek nodrošināti individuālajām vajadzībām, izmēram un funkcionālajam stāvoklim atbilstoši apavi.

Ņemot vērā minēto, Centra administrācijai jānodrošina pastiprinātu kvalificēta sociālās aprūpes personāla uzraudzību pār jaunāko jeb palīgpersonālu, lai Centra klientiem būtu nodrošināta iespēja savlaicīgi saņemt jaunus apģērbus un apavus, kā arī izsniegtā apģērba un apavu maiņu.

Pamatojoties uz iepriekš minēto secināms, ka Centra administrācija nav nodrošinājusi Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 “Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 56.1 punktā noteiktās prasības, kas paredz, ka pilngadīgo aprūpes institūcija klientam nodrošina dzimumam, augumam, gadalaikam un individuālajām vajadzībām piemērotu apģērbu un apavus individuālai lietošanai.¹⁶

[4.4] Saskaņā ar Centra administrācijas sniegto informāciju, visu Centra klientu veļa tiek marķēta, lai pēc mazgāšanas to varētu atgriezt attiecīgajiem klientiem. Marķēšana - kad uz klienta drēbēm un veļas tiek izdarīta/piešūta atzīme ar klientu identificējošu zīmi (uzrakstu), nodrošina to, ka mazgāšanai nodotās savas drēbes un veļu klients arī saņem atpakaļ. Tomēr, vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbiniekiem, apskatot veļas noliktavā esošo veļu, tika konstatēts, ka daļa no tās nav bijusi marķēta, kā arī klientu apakšveļa vispār netiek marķēta un attiecīgi pēc mazgāšanas tā

¹⁶ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 54.6 punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/291788-prasibas-socialo-pakalpojumu-sniedzjiem>

var tikt izsniegta ikvienam klientam, bet Centra klientu apakšveļa pēc mazgāšanas tiek izmantota kā koplietošanas veļa.

Norādāms, ka šāda Centra vispārpieņemtā prakse nav uzskatāma par normatīvajam regulējumam atbilstošu un būtiski ierobežo klientu tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un apģērba individuālu lietošanu.

Ņemot vērā minēto, Centra administrācijai nekavējoši ikvienam klientam jānodrošina gan individuālu apģērba lietošanu, gan arī atbilstošu tā marķējumu, kas garantētu klientiem pēc veļas mazgāšanas viņu individuālā apģērba atgriešanu, kā tas ir paredzēts Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem" 56.1 punktā.

[4.5] Rekomendācijas:

1. **Centra administrācijai** organizēt visu klientu personīgās higiēnas pasākumu nodrošināšanu ne tikai atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām minimālajām prasībām, bet arī ņemot vērā klientu individuālās vajadzības un valstī esošās klimatiskās izmaiņas;
2. **Centra administrācijai** rūpīgi sekot līdzi jautājumam par visu gulošo klientu pozicionēšanu un arī nodrošināt, lai darbinieki veiktu korektu un ticamu klientu pozicionēšanas plānu aizpildīšanu. Papildus atkārtoti aicinām organizēt augstāk stāvoša personāla uzraudzību pār zemāk stāvošo personālu, lai nodrošinātu klientiem viņu veselības stāvoklim atbilstošu pozicionēšanu un arī atbilstošu ierakstu veikšanu visos klientu dokumentos;
3. **Centra administrācijai** nekavējoši nodrošināt normatīvajos aktos noteiktās prasības attiecībā uz institūcijas klientu dzimumam, augumam, gadalaikam un individuālajām vajadzībām piemērotu apģērba un apaviem, kā arī to individuālu lietošanu, paredzot arī attiecīgu marķējumu uz visām klientu drēbēm.

5. Klientu līdzdalība nodarbībās un brīvā laika pavadīšanas iespējas Centrā

[5.1] Vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki neguva pārliecību, ka ikvienam Centra klientam ikdienā ir nodrošinātas Latvijas Republikas normatīvajos aktos paredzētās nodarbības un arī saturīga brīvā laika pavadīšana¹⁷. Apskatot Centrā esošos dokumentus nav bijis iespējams gūt pilnvērtīgu priekšstatu vai un kādā viedā Centra darbinieki organizē visiem klientiem tieši viņu individuālajām vajadzībām nepieciešamās nodarbības, kuras būtu vērstas uz klientu pašaprupes

¹⁷ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 54. punkts un 57. punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/291788-prasibas-socialo-pakalpojumu-sniedzjiem>

spēju saglabāšanu. Turklāt, Tiesībsarga biroja darbinieku aptaujātie klienti gan 2025. gada 2. aprīļa, gan arī 2025. gada 11. septembra vizīšu laikā norādīja, ka Centrā piedāvātās nodarbības nav interesantas un ir vienveidīgas un, attiecīgi, arī garlaicīgas. Turklāt, izvērtējot ierakstus atsevišķu Centra klientu lietas tika secināts, ka, piemēram, klientam M., kurš iestājās Centrā pakalpojuma saņemšanai 2025. gada 18. jūlijā, līdz 2025. gada 11. septembrim (Tiesībsarga biroja darbinieku vizītes diena), nav bijusi nodrošināta neviena nodarbība.

Vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbinieki novēroja, ka Centra klienti lielāko daļu sava laika pavada bezmērķīgi, atrodoties savās istabās, ko nevar uzskatīt par saturīgu brīvā laika pavadīšanu personām, kuras ilgtermiņā saņem institucionālos pakalpojumus.

Izvērtējot Tiesībsarga biroja darbiniekiem iesniegtu informāciju par klientiem piedāvātu 2025. gada augusta un septembra nodarbību un citu aktivitāšu plānu, secināms, ka Centra klientiem:

- otrdienās, trešdienās un ceturtdienās no plkst. 9.30 līdz 13.00 ir piedāvāta rīta pastaiga svaigā gaisā (13 reizes mēnesī);
- otrdienās, trešdienās un ceturtdienās no plkst. 10.00 līdz 10.30 piedāvāta rīta vingrošana (13 nodarbības mēnesī);
- otrdienās, trešdienās un ceturtdienās no plkst. 10.30 līdz 11.30 ir piedāvāta radoša nodarbība (13 nodarbības mēnesī);
- otrdienās, trešdienās un ceturtdienās no plkst. 11.30 līdz 12.00 ir piedāvāta relaksācijas vai mūzikas terapija (13 nodarbības mēnesī);
- otrdienās, trešdienās un ceturtdienās no plkst. 12.00 līdz 13.00 ir piedāvāta floristikas nodarbība (aptuveni 4 nodarbības mēnesī);
- otrdienās, trešdienās un ceturtdienās no plkst. 12.00 līdz 13.00 ir piedāvāta sīkās motorikas nodarbība (4 nodarbības mēnesī);
- otrdienās, trešdienās un ceturtdienās no plkst. 12.00 līdz 13.00 ir piedāvāts atmiņas un uzmanības treniņš (4 nodarbības mēnesī);
- otrdienās, trešdienās un ceturtdienās no plkst. 15.00 līdz 16.00 ir piedāvāta darba un vides terapija (4 nodarbības mēnesī);
- otrdienās, trešdienās un ceturtdienās no plkst. 15.00 līdz 16.00 ir piedāvāts individuālais darbs ar demenču vai komercnodaļas klientiem (3-4 nodarbības mēnesī);
- otrdienās, trešdienās un ceturtdienās no plkst. 14.00 līdz 16.30 ir piedāvātas klientu pastaiga svaigā gaisā (aptuveni 13 reizes mēnesī).

Papildus minētajām aktivitātēm notiek Centra klientu dzimšanas dienu un vārda dienu svinības, koncerti un valsts svētku svinēšana.

Akcentējams, ka ikvienam Centra klientam ir būtiski nodrošināt ne tikai mērķtiecīgi organizētas nodarbības (veicinot klientu sadzīves iemaņu saglabāšanu un attīstīšanu), bet arī sniegt nepieciešamo atbalstu brīvā laika jēgpilnai pavadīšanai. Jo citādi pastāv objektīvi riski netiešā veidā veicināt klientu pasivitāti, kuras rezultātā var iestāties apātisms, kas ilgtermiņā var pasliktināt arī psihiskās veselības stāvokli. Tādējādi, organizējot gan kopīgas radošās nodarbības klientiem, gan arī individuālās nodarbības, ir būtiski tās plānot atbilstoši viņu individuālajām vajadzībām un sociālās rehabilitācijas plānos noteiktajiem mērķiem. Turklāt Centrā piedāvātajām nodarbībām un aktivitātēm nevajadzētu būt vienveidīgām, bet gan klientu vecumposmam, interesēm un individuālajām vajadzībām atbilstošām un vērstām uz katra klienta veselības stāvokli, individuālajām spējām un interesēm.

Akcentējams, ka arī trijos iepriekšējos tiesībsarga J.Jansona ziņojumos par vizītēm uz Centru 2017. gada 17. augustā, 2020. gada 16. jūnijā un 2023. gada 18. decembrī, Centra administrācijai bija norādīts uz nepieciešamību nodrošināt visiem klientiem regulāras nodarbības, ņemot vērā viņu individuālo spēju izvērtējumu un plānoto mērķu sasniegšanu kā arī regulāras saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas un aktivitātes.¹⁸

Pamatojoties uz iepriekš minēto, secināms, ka šo tiesībsarga J.Jansona iepriekš sniegto rekomendāciju Centra administrācija ir ņēmusi vērā tikai daļēji un Centrā joprojām pilnvērtīgi nav nodrošinātas regulāras nodarbības un arī brīvā laika pavadīšanas iespējas visiem klientiem.

[5.2] Vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbinieki novēroja, ka pastaigās svaigā gaisā devās tikai daži no Centra 109 klientiem, kas liecina par viņu pasivitāti un nevēlēšanos iet ārā un arī par Centra darbinieku nepietiekamu atbalstu ikdienas pastaigu nodrošināšanā. Tādējādi vizītes dienā Tiesībsarga biroja darbinieki neguva pārliecību, ka visiem klientiem ir nodrošinātas regulāras pastaigas svaigā gaisā, jo bija acīmredzami, ka Centrā trūkst darbinieku, kas varētu sniegt nepieciešamo atbalstu, vedot klientus ikdienas pastaigās. Īpaši minētais būtu attiecināms uz tiem klientiem, kuri sava veselības stāvokļa dēļ nespēj doties pastaigās svaigā gaisā patstāvīgi, bez

¹⁸ Tiesībsarga 2017. gada 18. septembra ziņojums Nr. 1-12/4 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu biedrības "Dzintarkrasta serviss" pansionātā "Liepa"", 2020. gada 10. jūlija ziņojums Nr. 1-12/12 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu biedrības "Dzintarkrasta serviss" SAC "Liepa"", 2024. gada 18. marta "Ziņojums par cilvēktiesību nodrošināšanu SIA "Senioru nams" sociālās aprūpes centrā "Liepa"".

darbinieku atbalsta (t.sk. demenču nodaļas klientiem). Vienlaikus arī šīs vizītes laikā netika novērots, ka klientu ikdienas mobilitāte būtu mērķtiecīgi veicināta no Centra darbinieku puses.

Norādāms, ka arī trijos iepriekšējos tiesībsarga J.Jansona ziņojumos par vizītēm uz Centru 2017. gada 17. augustā, 2020. gada 16. jūnijā un 2023. gada 18. decembrī, Centra administrācijai bija norādīts uz nepieciešamību nodrošināt visiem klientiem regulāras pastaigas svaigā gaisā.¹⁹

Pamatojoties uz iepriekš minēto, secināms, ka šo Tiesībsarga J.Jansona iepriekš sniegto rekomendāciju Centra administrācija nav ņēmusi vērā un Centrā joprojām pilnvērtīgi nav nodrošinātas regulāras pastaigas svaigā gaisā visiem klientiem, ko apliecina arī Centrā sagatavotais 2025. gada augustam un septembrim nodarbību un citu aktivitāšu plāns, kas paredz pastaigas aptuveni 13 reizes mēnesī. Tādējādi, Centra administrācija arī nav nodrošinājusi Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem" 54.6 punktā noteiktās prasības, kas paredz, ka pilngadīgo aprūpes institūcija klientam atbilstoši viņa funkcionālajam stāvoklim nodrošina pastaigas svaigā gaisā²⁰.

[5.3] Rekomendācijas:

1. **Centra administrācijai** nodrošināt klientiem regulāras nodarbības, ņemot vērā viņu individuālo spēju izvērtējumu un plānoto mērķu sasniegšanu, iespēju robežās paplašinot šobrīd piedāvāto nodarbību un pulciņu klāstu;
2. **Centra administrācijai** nodrošināt Centra klientiem regulāras saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas un aktivitātes, lai nepieļautu viņu esošo dzīves iemaņu samazināšanos un zudumu;
3. **Centra administrācijai** nodrošināt visiem klientiem regulāras pastaigas svaigā gaisā, papildus motivējot arī viņu dalību institūcijā notiekošajās aktivitātēs;
4. **Centra administrācijai** veikt mērķtiecīgas darbības, lai veicinātu visu klientu aktivitāti un interesi iesaistīties individuālajās nodarbībās, brīvā laika aktivitātēs un organizētajos pasākumos.

¹⁹ Tiesībsarga 2017. gada 18. septembra ziņojums Nr. 1-12/4 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu biedrības "Dzintarkrasta serviss" pansionātā "Liepa"", 2020. gada 10. jūlija ziņojums Nr. 1-12/12 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu biedrības "Dzintarkrasta serviss" SAC "Liepa"", 2024. gada 18. marta "Ziņojums par cilvēktiesību nodrošināšanu SIA "Senioru nams" sociālās aprūpes centrā "Liepa"".

²⁰ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 54.6 punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/291788-prasibas-socialo-pakalpojumu-sniedzjiem>

6. Darbinieku skaits un kvalifikācija

[6.1] Saskaņā ar Centra administrācijas sniegto informāciju, vizītes dienā Centrā kopumā bija nodarbināti 56 darbinieki: administrācija – 12 darbinieki (valdes locekle (1), izpilddirektors (1), direktore (1), lietvede (1), klientu lietvede (1), galvenā grāmatvede (1), grāmatvede (1), vecākā sociālā darbiniece (1), sociālā aprūpētāja (1), sociālā rehabilitētāja (1), komunikācijas speciālists (1), psihologs (1)), veselības kabinets – 4 darbinieki (ģimenes ārste (1), vecākā medicīnas masa (1), psihiatre (1), podologs (1)), aprūpes personāls – 26 darbinieki (vecākā aprūpētāja (2), sociālais aprūpētājs (1), aprūpētājs (23)), saimniecības un palīgpersonāls – 10 darbinieki (saimniecības pārzine (1), sanitārs (2), istabene (2), apkopēja (5)) un tehniskais personāls – 4 darbinieki (apsargs (3), kurinātājs (1)).

Attiecīgi, Centra klientu aprūpes procesos ikdienā ir nodarbināti 36 darbinieki, kuru pienākums ir sniegt kvalitatīvu pakalpojumu klāstu 109 klientiem. Norādāms, ka neskatoties uz kopējo aprūpētāju skaitu – 26, saskaņā ar Centra administrācijas sniegto informāciju vizītes dienā 2. stāva demenču nodaļā ar 32 klientiem dienas laikā strādāja tikai 2 aprūpētājas, bet komercnodaļā ar 17 klientiem dienas laikā strādāja 2 aprūpētājas un viena apkopēja. Savukārt, 3. stāva nodaļā ar 56 klientiem dienas laikā strādāja 2 aprūpētājas un 2 apkopējas.

Norādāms, ka savas vizītes laikā Tiesībsarga biroja darbinieki nav saņēmuši precīzu informāciju, cik darbinieki strādā Centrā nakts laikā katrā no nodaļām.

Akcentējams, ka daļa no Centrā esošajiem klientiem ir personas, kurām ikdienā ir nepieciešama pastāvīga uzraudzība un atbalsts no personāla puses, tādejādi Tiesībsarga biroja ieskatā esošais darbinieku skaits, kuri dienas laikā sniedz visiem klientiem nepieciešamo aprūpi un palīdzību, nav pietiekošs (īpaši 2 aprūpētājas demenču nodaļā), lai sniegtu ikvienam Centra klientam tieši viņa individuālajām vajadzībām nepieciešamos pakalpojumus (piemēram, savlaicīgu personīgās higiēnas pasākumu nodrošināšanu, ikdienas nodarbību un saturīga brīvā laika nodrošināšanu, regulāru pastaigu svaigā gaisā nodrošināšanu u.tml.).

Norādāms, ka jautājumā par darbinieku skaitu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās norādāms, ka nepieciešamo darbinieku skaitu nosaka katras institūcijas vadītājs. Vienlaikus uz institūcijas vadītāju gulstas pienākums nodrošināt vienmērīgu un racionālu darba uzdevumu sadali starp darbiniekiem, kā arī regulāru kvalifikācijas celšanu katru gadu tiem

darbiniekiem, kuri ikdienā strādā ar klientiem²¹. Turklāt katras institūcijas vadītājs ir tiesīgs sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanai piesaistīt arī citus speciālistus, to realizējot atbilstoši klientu objektīvajām vajadzībām.

Akcentējams, ka arī trijos iepriekšējos tiesībsarga J.Jansona ziņojumos par vizītēm uz Centru 2017. gada 17. augustā, 2020. gada 16. jūnijā un 2023. gada 18. decembrī, Centra administrācijai bija norādīts uz nepieciešamību izvērtēt esošo darbinieku skaitu un kompetenču sadalījumu, kā arī nodrošināt pastiprinātu kvalificēta sociālās aprūpes personāla uzraudzību pār jaunāko jeb palīgpersonālu.²²

Pamatojoties uz iepriekš minēto, secināms, ka šo Tiesībsarga J.Jansona iepriekš sniegto rekomendāciju Centra administrācija nav ņēmusi vērā un Centrā joprojām nav nodrošināts klientu skaitam atbilstošs darbinieku skaits, kas ikdienā strādātu ar klientiem.

[6.2] Rekomendācijas:

1. **Centra administrācijai** izvērtēt esošo darbinieku skaitu un kompetenču sadalījumu, lai tas būtu atbilstošs esošo klientu skaitam un viņu objektīvajām vajadzībām nepieciešamā pakalpojuma nodrošināšanai ilgtermiņā;
2. **Centra administrācijai** nodrošināt pastiprinātu kvalificēta sociālās aprūpes personāla uzraudzību pār jaunāko jeb palīgpersonālu, gan veidojot komandu, kas ir Centra vadības pārziņā, gan arī sekmējot ne tikai ikdienas problēmu identificēšanu un risināšanu, bet arī īstenojot multidisciplināru pieeju, tādējādi nodrošinot kvalitatīva pakalpojuma sniegšanu ilgtermiņā.

Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 15. panta otro daļu, tiesībsargam ir tiesības sniegt Saeimai, tās komisijām, Valsts prezidentam, Ministru kabinetam, valsts pārvaldes iestādēm un starptautiskajām organizācijām ziņojumus par atsevišķiem jautājumiem. Lai nodrošinātu Centrā sniegtā sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma atbilstību cilvēktiesību standartiem un normatīvajā regulējumā noteiktajām obligātajām prasībām, lūdzu Centra administrāciju veikt visas nepieciešamās darbības minēto rekomendāciju ieviešanai.

²¹ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 2.2. apakšpunkts un 2.3. apakšpunkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/291788-prasibas-socialo-pakalpojumu-sniedzjiem>

²² Tiesībsarga 2017. gada 18. septembra ziņojums Nr. 1-12/4 “Par cilvēktiesību nodrošināšanu biedrības “Dzintarkrasta serviss” pansionātā “Liepa””, 2020. gada 10. jūlija ziņojums Nr. 1-12/12 “Par cilvēktiesību nodrošināšanu biedrības “Dzintarkrasta serviss” SAC “Liepa””, 2024. gada 18. marta “Ziņojums par cilvēktiesību nodrošināšanu SIA “Senioru nams” sociālās aprūpes centrā “Liepa””.

Par rekomendāciju izpildi un plānotajām aktivitātēm to izpildei lūdzu informēt līdz **2026. gada 2. februārim**. Papildus informēju, ka tiesībsarga ziņojumi par cilvēktiesību nodrošināšanu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās tiek publicēti Tiesībsarga biroja interneta vietnē (www.tiesibsargs.lv), kā arī tiek publicētas institūciju administrāciju atbildes uz tiem, tādējādi tie ir pieejami publiski ikvienam interesentam.

Pateicos par vizītes laikā sniegto informāciju un sadarbību ar Tiesībsarga biroja darbiniekiem.

Ar cieņu

tiesībsardze

Karina Palkova